

01-02

evropski forum

MESEČNIK ZA EVROPSKE INTEGRACIJE

BROJ 01-02

JANUAR-FEBRUAR 2008.

GODINA ŠESTA

Srbija, Kosovo i EU

Савез Свуденаша-Нови Сад
ДОГОДИНЕ У ПРИШТИНИ!

НЕЋ МОБИ БЕ ПРОБИ!

КОСОВИ ЈЕ СРБИЈА

КОСОВО ЈЕ СРБИЈА, СРБИЈА ЈЕ СВЕТ
Суден... Универз... Приштини

FOTOGRAFIJE: REUTERS

Objavljeno kao dodatak
nedeljnika **VREME**
br. 895 od 28. februara 2008.

Vojislav Koštunica, premijer Srbije
U EU SAMO KAO
CELOVITA DRŽAVA

“Traže od nas da sednemo za sto evropske porodice kao jedina država koja je stolicu za evropskim stolom dobila nedostojnom trgovinom, samoodricanjem od sećanja i identiteta. Ima glasova i među nama da je tako lakše. Da nam se više isplati. Takvu računicu ne umem da izvedem. U Evropsku uniju Srbija treba da uđe cela, onako kako su u taj savez ušle i sve druge članice.” (Iz govora u Orašcu, 15. 2. 2008)

NEZAVISNOŠĆU KOSOVA
EVROPA PONIŽENA

“Danas, 17. februara, protivpravno je proglašena lažna država Kosovo na onom delu teritorije Srbije koji se nalazi pod vojnom kontrolom NATO pakta. Do ovog nezapamćenog bezakonja dovela je destruktivna, surova i nemoralna politika sile koju sprovode SAD. Ovim činom je celom svetu dato na znanje da Amerika silu stavlja iznad Povelje UN-a i da je spremna da samovoljno, bezobzirno i grubo krši međunarodni poredak zarad svojih vojnih interesa.

Stavljajući nasilje iznad načela međunarodnog prava, SAD su primenom slepe sile ponizile i naterale EU da pogazi principe na kojima počiva sama EU. Amerika je prisilila Evropu da je sledi u nečuvanom nasilju koje demonstrira nad Srbijom. Evropa je danas pognula glavu i zbog toga će i ona biti odgovorna za sve dalekosežne posledice koje će ovo nasilje imati po evropski i svetski poredak. Time je, pre svega, ponižena Evropska unija, a ne Srbija. Srbija je odbila da se ponizi, držeci se čvrsto prava i odbijajući da se povinuje sili.

Jednostrano proglašenje lažne države pod starateljstvom SAD i EU predstavlja završni čin politike sile koja je započeta agresijom i bezumnim bombardovanjem Srbije i potom nastavljena dolaskom NATO trupa na Kosovo i Metohiju. Nikada se kao danas, 17. februara, nije jasnije pokazala istina zašto je Srbija divljački razarana pod NATO bombama. Pravi temelj lažne države Kosovo čine bombe koji-

ma je NATO rušio Srbiju. Zato treba reći pravu istinu da iza ove lažne države stoje, pre svega, vojni interesi NATO pakta, što je i potvrđeno Aneksom 11 Ahtisarijevog plana. Samo tako je mogla nastati ovakva lažna država, a ona zauvek ostaje lažna makar za njeno priznanje zapadne zemlje žrtvovale ceo svetski pravni poredak i rizikovale mir.

Predsednik SAD, koji je odgovoran za ovo nasilje, i njegovi evropski sledbenici, biće crnim slovima upisani u istoriju Srbije, ali i u svaku istoriju međunarodnog prava i na njemu zasnovanog svetskog poretka.

Za Srbiju ne postoji i nikada neće postojati lažna država nezavisno Kosovo na njenom tlu. Za Srbiju su svi Srbi i svi građani u Pokrajini koji poštuju našu državu punopravni i ravnopravni građani Srbije. Zato za sve njih važe zakoni i institucije Republike Srbije.” (Iz javnog obraćanja 17. 2. 2008)

Boris Tadić, predsednik Srbije:
KOSOVO I EU
PODJEDNAKO VAŽNI

“Samo u EU Srbija može da brani Kosovo. Samo stabilna i ekonomski jaka Srbija može da brani svoje interese. Niko nema pravo da se odrekne Kosova, jer ono nije bilo čije privatno vlasništvo, ali niko nema pravo ni da ospori budućnost Srbije u EU, jer ni Srbija nije bilo čije vlasništvo.”

“Trenutno ni politički sporazum ni sporazum o pridruživanju nisu na dnevnom redu, ali će Srbija, kada oni budu ponuđeni, doneti potrebne odluke kako bi se išlo ka EU.”

“Radiću na tome da Srbija do kraja godine postane kandidat za članstvo u EU, jer su građani na izborima dali nedvosmislen odgovor kakvu budućnost Srbije žele.”

“Srbija neće nikad priznati najavljeno proglašenje nezavisnosti Kosova, ali neće ni ratovati. Uveren sam da priznanje nezavisnosti neće biti uslov za ulazak Srbije u EU. Uslov za priznanje nezavisnosti neće postojati, a i da postoji, Srbija ga ne bi prihvatila. U razgovo-

rima sa predstavnicima EU uveravan sam da to nikada neće biti uslov i to nikada ni zvanično ni nezvanično niko nije pominjao.” (Posle davanja predsedničke zakletve u Skupštini Srbije, 15. 2. 2008)

Slobodan Samardžić,
ministar za KiM u Vladi
Srbije:

MISIJA EU
U FUNKCIJI
NEZAVISNOSTI
KOSOVA

“Misija Evropske unije na Kosovu treba da ostvari specifičnu svrhu, a to je takozvana nadgledana nezavisnost KiM. Misija je predviđena u aneksu Ahtisarijevog plana, koji je napravljen radi nezavisnosti KiM i slanje misije je u toj funkciji. Nije problem u tome ko šalje misiju, nego šta je politički cilj misije. Ako je politički cilj uspostavljanje nezavisnosti, onda ona ne može da ostvari svrhu Rezolucije 1244. Ako je politički cilj, bilo koje misije, da sprovede jednu odluku koja proizilazi iz kompromisnog rešenja statusa KiM, onda je to prihvatljivo.”

EU KAO DOGMA

“Ako neko uzme Evropsku uniju kao ideološki cilj, kao što je to nekada bilo samoupravljane ili komunizam, onda on ne mari za činjenice. To je jedna manifestacija dogmatske svesti koja danas postoji, pogotovo u takozvanom civilnom sektoru. Taj sektor je, potpuno suprotno svojoj funkciji, jedno leglo dogmatizma. Refleks toga postoji i u Vladi.”

“Ako neko misli da ćemo, odričući se Kosova, sigurno putovati u tu svetlu evropsku budućnost, taj nema pojma o politici. Naprotiv, ako se odrekne Kosova i prećutno, recimo, prihvatimo nezavisnost, mi ćemo se narednih deset godina baviti granicama na Balkanu.” (Fonet, “Danas”, 26–27. 1. 2008)

Momo Kapor,
pisac:
NEMOGUĆI
USLOVI

“Evropa nam očigledno postavlja nemoguće uslove. Jer šta i ako uhvate Mladića? Posle toga mogu mirno da traže isporučivanje Kraljevića Marka zbog uništavanja magistralnih evropskih saobraćajnica oranjem drumova, ili Gavrila Principa zbog terorizma na čijem bi suđenju glavni svedoci bili mudžahedini iz jedinica Zelenih beretki... A ne bi me čudilo da od nas, pre nego što nam dozvole ulazak u tu Evropu, zatraže da naučimo da igramo golf, pređemo sa duvana na kokain i da svi imamo plave oči.” (NIN, 21. 02. 2008)

Zbogom ili doviđenja?

Sa parolom "I Kosovo i Evropa" Tadićeva kampanja je bila neka varijanta evrorealizma. U sadašnjim okolnostima, sa proključalim nacionalnim osećanjima, vrlo je teško predvideti kada bi evrorealizam ponovo bio u stanju da osvoji makar i tesnu većinu, a da o evroentuzijazmu i ne govorimo

PIŠE: DR JOVAN
TEOKAREVIĆ

Sa nezavisnošću Kosova evropska opcija u Srbiji doživela je udarac od kojeg će dugo morati da se oporavlja. Zalaganje da Srbija što pre postane članica Evropske unije je očigledno zapalo u krizu, i to odmah posle tesne pobeđe Borisa Tadića

na predsedničkim izborima, često opisivane upravo kao pobeđa evropske nad nacionalističkom Srbijom.

U pitanje je, pre svega, došla sama legitimnost evropske opcije kao takve kod nas. Evropska unija se u Srbiji optužuje za kršenje osnovnih načela međunarodnog prava u priznanju nezavisnosti Kosova. Po ovom tumačenju, iako nije za to odgovorna u istoj meri kao SAD, EU se svejedno ne može osloboditi odgovornosti, jer je popustila pod američkim pritiskom, odnosno "pognula je glavu". Ovaj aspekt priče je vrlo važan, jer se velikim cinizmom smatra pokušaj Unije da sebe i dalje vidi kao idola i meru svih stvari.

Kriza legitimnosti EU u sistemu vrednosti srpskog društva biće dugotrajan problem, bez dobrih rešenja, čak i u slučaju najboljih mogućih odnosa Srbije sa EU u nekoj daljoj budućnosti. Lako se može zamisliti da će argumentacija upravo u vezi sa legitimnošću biti slobodno korišćena ako se želi osporiti bilo šta što dolazi iz Brisela, koliko god to veliko ili malo bilo.

Uloga EU u osamostaljenju južne srpske pokrajine omogućava i šire zaključke koji nisu nepoznati. Reč je o čvrstom povezivanju NATO bombardovanja i nezavisnosti Kosova, a sa tim i ukupnog ponašanja Zapada

prema Srbiji u poslednje dve decenije raspada Jugoslavije.

Kriza evropska opcije ima i svoju ideološku dimenziju. Zagovornici prekida odnosa sa Evropskom unijom i NATO-om shvataju da im na duži rok treba ipak drugačiji i manje radikalni program, jer se u izolaciji ne može biti večno, a zbog bezbednosti kosovskih Srba, pa i regiona, moraće da se održi i neka vrsta radnog odnosa sa ove dve organizacije.

Na ideološkom polju preostaje – sa dobrim šansama da zaseni druge ideologije – ono što se u Srbiji već naziva "evrorealizmom". Takav pogled na svet relativizuje ukupan značaj pripadanja Evropskoj uniji i, takođe, niti veruje da će Srbija ikada postati njena članica (najviše zbog dugotrajnog lošeg stava Zapada prema Srbiji), niti smatra da bi to bilo najbolje po nacionalne interese naše zemlje. Evrorealisti, naprotiv, predlažu da se sa Unijom, verovatno kad za to dođe

vreme, očuvaju pristojni odnosi, to jest da se ne teži članstvu, već najviše samo statusu kandidata. Tada bismo, po ovom tumačenju, sa potpisanim trgovinskim ugovorom sa EU, mogli da najbolje iskoristimo prednosti istovremene slobodne trgovine i sa Unijom i sa Rusijom. A politička i vojna partnerstva Srbije krčila bi put toj trgovini i išla i u drugim pravcima – nekonvencionalnim iz perspektive današnjeg stanja na Starom kontinentu, pod dominacijom EU–NATO veza.

Treba računati na to da će evrorealizam, kao neka moderna verzija nesvrstane politike, predstavljati ozbiljan i dugotrajan izazov viziji Srbije kao članice EU. Rezultati konkurencije evrorealista i evroentuzijasta zavisice i od toga ko će politički da ih predstavlja, i to je treća važna dimenzija aktuelne krize evropske opcije u Srbiji, povodom nezavisnosti Kosova. Iz perspektive odnosa prema Evropskoj uniji politička scena podeljena je na dva dela, što su pokazali i predsednički izbori. Glavna tema tih izbora nije bila budući status Kosova, već odnos Srbije prema Evropskoj uniji. Tadić je dobio tesnu većinu da bi Srbiju nastavio da vodi prema Uniji, bez obzira na budući status Kosova. Drugim rečima, njegovo predsedavanje trebalo je najviše da se bavi kontrolom štete učinjene osamostaljenjem Kosova. Građani koji su glasali za njega procenili su da Srbija ne treba da povećava tu štetu odustajanjem od integracije u Evropsku uniju.

Sa parolom "I Kosovo i Evropa" Tadićeva kampanja je, dakle, bila neka varijanta evrorealizma. Ta orijentacija se na neki način tiče svih važnih političkih partija. Prihvatio ga je DS, u vezi sa Kosovom, odustavši od prethodnog evroentuzijazma. Njegovo rodno mesto je DSS, a jedan od mogućih korisnika će možda biti i SRS, kada osvoji vlast. Oštro kritikujući Evropsku uniju, DSS je sada odustao od evrorealizma, a SRS ga još nije prihvatio. Još važnije je pogledati unapred: sa trenutnim proključalim nacionalnim osećanjima, vrlo je teško predvideti kada bi evrorealizam ponovo bio u stanju da osvoji makar i tesnu većinu u Srbiji, a da o evroentuzijazmu i ne govorimo. Možda ipak, uprkos svemu, ne treba žuriti sa "zbogom".

SUSRET U LETO 2007: Boris Tadić i Žoze Manuel Baroso, predsednik Evropske komisije

Autor je docent na Fakultetu političkih nauka i direktor BeCEI

Novi problemi, a ne rešenje

Čak i kad bi veći broj evropskih zemalja priznao nezavisnost Kosova, to bi priznanje i dalje ostavilo mnoga pitanja otvorenim, pa su u ozbiljnoj zabludi oni koji misle da je ovo “kraj raspada Jugoslavije”

PIŠE: DR DEJAN JOVIĆ

Nakon 17. februara, postavlja se pitanje – kakve će biti posljedice proglašenja nezavisnosti Kosova, i – što slijedi?

To jednim dijelom ovisi, naravno, o broju zemalja koje priznaju da je Kosovo suverena država, te o relativnoj važnosti tih zemalja za politiku u jugoistočnoj Evropi. Pitanje je, primjerice, koliko će susjednih zemalja prihvatiti nezavisnost, te hoće li broj onih koji ne priznaju Kosovo biti dovoljan da Srbija uspješno blokira članstvo Kosova u važnim međunarodnim organizacijama.

No, bez obzira na to, bojim se da je proglašenje nezavisnosti Kosova stvorilo više problema nego rješenja za stabilnost i konsolidaciju država u regiji. Zašto sam tako pesimističan i o kojim je novim problemima riječ?

1 Prvo, očigledno je da Srbija neće priznati nezavisnost Kosova, nego će ga tretirati kao svoju teritoriju. O tome postoji široki politički konsenzus skoro svih stranaka u Srbiji. Tretiranje Kosova kao srpske teritorije značit će stalne sukobe s onima koji priznaju Kosovo kao nezavisnu državu. To će praktički onemogućiti daljnje pregovore o pristupanju Evropskoj uniji, te će zaoštriti bilateralne odnose sa priličnim brojem zemalja koje su priznale nezavisnost Kosova. I unutar zemlje, a i na njenim granicama već dolazi do napetosti, pa će Srbija i dalje morati održavati svoje vojne i policijske jedinice u stalnoj pripravnosti, a time i trošiti na obranu daleko više nego što je bio slučaj dosad. Nakon – vrlo izglednog – ulaska Albanije, Makedonije i Hrvatske u NATO (ove godine), Srbija će biti potpuno okružena zemljama članicama NATO saveza, a premijer Koštunica je već na dan proglašenja

nezavisnog Kosova tu organizaciju praktički proglasio okupacijskom silom na srpskom državnom teritoriju.

2 Drugo, kosovsko pitanje ostaje vrlo velik problem i za samu Evropu, koja je (pod snažnim američkim pritiskom) pristala da bude jamac reda i mira na toj teritoriji. Bez jedinstvenog stava o priznanju Kosova, Evropa će teško moći razvijati svoju “zajedničku” vanjsku i sigurnosnu politiku, a još će teže moći uskladiti gledanja na politiku daljnjeg širenja na zemlje Zapadnog Balkana. Tretiranje Evrope kao čuvara reda na Kosovu, u situaciji u kojoj se glavne odluke donose u Vašingtonu i Moskvi, oslabit će Evropsku uniju, a to znači – i njenu ulogu kao faktora suradnje i stabilnosti u ovoj sve nestabilnijoj regiji.

3 Treće, dogodi li se da Republika Srpska krene putem Kosova (ili da odluči permanentno blokirati institucije vlasti u Bosni i Hercegovini), stvorit će se nova kriza u BiH. Podrži li Rusija u tom slučaju Republiku Srpsku, rusko-američki sukob će se prebaciti s pitanja Kosova na pitanje Bosne, a to bi značilo destabilizaciju svega što je učinjeno u toj državi.

4 Četvrto, eventualno priznanje Kosova od strane Hrvatske, moglo bi otvoriti i pitanje podrške SDSS-a sadašnjoj hrvatskoj vladi. Ako SDSS izađe iz vlade u znak protesta protiv eventualnog priznavanja Kosova, to će zaoštriti srpsko-hrvatske odnose i u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini. Prizna li Hrvatska Kosovo, u najmanju se ruku može očekivati ukidanje sadašnje odluke o suspendiranju viznog režima između Srbije i Hrvatske, te ponovno uvođenje viza na obje strane.

5 Peto, zbog toga što će Srbiju vidjeti kao stalnu prijetnju, Kosovo će praktički trajno zavisiti od podrške koju uživa u Sjedinjenim

Američkim Državama, a ta podrška morat će biti velika, jer će i prijetnja održanju nezavisnog Kosova također biti velika i – kako su najavili srpski političari – permanentna. Za Sjedinjene Američke Države Kosovo će biti novi Izrael, čije održanje u najvećoj mjeri zavisi od američke podrške.

6 Šesto, kontroverze oko Kosova dovele su na Balkan – izrazitije nego ikad ranije – dvije velike svjetske sile: SAD i Rusiju. Rusija će biti sve prisutnija u Srbiji, a Amerika na Kosovu. Sudaranje Amerike i Rusije događat će se na Ibru, i to će tako ostati sve dok se jedna od tih dviju sila ne povuče s Balkana, dakle – praktički unedogled.

7 Sedmo, albanski je nacionalizam (a na Kosovu malo tko kaže da je Kosovar, pa kosovskog nacionalizma praktički nema) ovim ohrabren, pa će i više nego dosad gledati da ujedini sve etnički albanske teritorije u jednu državu. Stvaranjem kosovske države, stvara se i novi “njemački sindrom”: jedna je nacija podijeljena u dvije države. Kao što se Njemačka ujedinila uz slogan – “mi smo jedan narod”, tako će i albanski nacionalizam (osokoljen eventualnim priznanjem Kosova) inzistirati na nelogičnosti postojanja dviju država jednog naroda. To, naravno, otvara i pitanje budućnosti Makedonije, kao i pitanje stabilnosti južne Srbije, a možda i Crne Gore.

8 Osmo, ostaje otvorenim pitanje sjevernog Kosova, koje već sad živi kao *de facto* dio Srbije, a vrlo je vjerovatno da će tako i ostati. Ne čini se izglednim da će u događenoj budućnosti doći do reintegracije samog Kosova, a to će biti stalni izvor nestabilnosti u regiji.

Čak i kad bi veći broj evropskih zemalja priznao nezavisnost Kosova, to bi priznanje, dakle, i dalje ostavilo mnoga pitanja otvorenim, pa su u ozbiljnoj zabludi oni koji misle da je ovo “kraj raspada Jugoslavije”, ili da se time rješava “posljednji preostali problem Balkana”. Štoviše, sadašnja situacija ne samo da produžava, nego povećava i zaoštava agoniju i Srbije i Kosova, s tim što je ona još dodatno zakomplicirala stvari time što je na Balkan – a to zapravo znači: u Evropu – dovela dvije vanevropske sile, koje (naravno) vode računa prije svega o svojim interesima, a daleko manje o interesima Albanaca, Srba i Balkana općenito.

Autor je profesor međunarodne politike i direktor Centra za proučavanje evropskog susjedstva na Univerzitetu Stirling u Škotskoj

Na slepom koloseku

Kako je moguće potpisivati ugovor o bližoj saradnji, i čak članstvu, sa grupom zemalja koju zvanično tretirate kao okupacionu silu? U neku ruku, za političku stabilnost Srbije dobro je što EU nije danas u stanju da joj ponudi potpisivanje SPP-a. Takav potez bio bi viđen, kako ga je premijer nazvao, kao “besramna trgovina” Kosovom. A ako je priznavanje Kosova uslov za ulazak u EU, onda je, jednostavno, to članstvo za Srbiju nedostižni cilj

PIŠE: DR BRANKO MILANOVIĆ

Između Srbije i Evropske unije nagomilalo se toliko nerešivih problema, da je danas zaista teško i zamisliti kada bi se i kako ti problemi mogli prevazići. Pokušajmo da ih rezimiramo.

Pođimo od onog koji se doskora činio najtežim, a sada izgleda najlakši: problema saradnje sa Haškim tribunalom. Usled nedovoljne saradnje sa Tribunalom, tačnije zbog neizručenja Ratka Mladića, Holandija je blokirala potpisivanje sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SPP) između Evropske unije i Srbije. Ostavimo po strani što Holandija nije pokazala takvu odanost međunarodnoj pravdi u slučaju Hrvatske (SPP potpisan više od četiri godine pre izručenja Gotovine), jasno je – čak i kada bi Beograd pristao da sporazum potpiše – da od SPP-a za sada nema ništa. Nema ništa takođe ni od dalje saradnje Srbije sa Haškim tribunalom. Ali, problem Mladića rešiće se ili eventualnim prihvatanjem Holandije da na tom uslovu ne insistira, ili pak prirodnim odlaskom Mladića i drugih haških optuženika sa ovog sveta.

Veći problem je odbijanje Srbije da potpiše SPP. Za zvanični Beograd EULEX misija na Kosovu, koja je tamo poslata bez pristanka srpskih vlasti, i koja je na taj način eksplicitno derogirala srpski suverenitet, predstavlja okupacionu silu. Kako je moguće u isto vreme potpisivati ugovor o bližoj saradnji, i čak članstvu, sa grupom zemalja koju zvanično tretirate kao okupacionu silu?

Treći problem jeste zamor Unije. EU je umorna, pod pritiskom globalizacije, mora imigranata, sporog ekonomskog rasta, nerešenih socijalnih problema. Za razliku od

pre deset-petnaest godina, entuzijizam za dalje širenje na jugoistok Evrope takoreći ne postoji. I Rumunija i Bugarska bile su primljene skoro preko volje, tek zato što su im takva obećanja data u euforiji posle pada Berlinskog zida, a i zato što su sve dosijee EU ipak nekako, možda više formalno nego stvarno, ove dve zemlje odradile. U tom smislu, očigledno je da Evropa ne želi Srbiju, ili je bar ne želi sada, ni u skoroj budućnosti. Uostalom, sve češće se čak i u člancima koji pokušavaju da optimistički gledaju na buduće odnose između Unije i Srbije koriste, kada treba opisati to (daleko) vreme u kome će Srbija biti članica EU, engleski prilog *eventually*. On, na sreću, ne znači eventualno, ali ukazuje na jednu nedefinisiranu, daleku tačku u budućnosti, do koje mora još mnogo događaja (*events*) da prođe. Drugim rečima, jednog dana u dalekoj budućnosti i Srbija bi mogla da postane član Unije.

BEOGRAD, 21. FEBRUAR 2008.

Najveći je četvrti problem: Kosovo. Iako priznanje Kosova od strane Srbije nije uslov za nastavak pregovora, očigledno je da će to biti uslov za prijem u Uniju. Sa izuzetkom Kipra, EU je primila u članstvo samo zemlje koje su u potpunosti regulisale svoje odnose sa susedima. Štaviše, Kipar nije u potpunosti adekvatan primer, jer za Uniju postoji samo jedna država: turski severni Kipar nije priznat. Pitanje koje će se jasno postaviti je:

“Kako to da Srbija želi da živi u miru u Evropi, a ne može da se dogovori sa svojim prvim susedima (tj. Kosovom)?” Nemoguće je danas videti da bi bilo koja vlada u Beogradu mogla da prizna Kosovo kao nezavisnu državu. Ako je to neophodan uslov za ulazak u Uniju (a sve više komentatora to ističe, dok je francuski predsednik Nikola Sarkozy to već eksplicitno naveo), onda je, jednostavno, članstvo za Srbiju nedostižan cilj.

Naravno, problemi pod tri i četiri će se pojaviti tek pred poslednjom stepenicom – članstvom u EU. S obzirom na to da nas još mnogo vremena deli od te tačke, nije preterano produktivno zabavljati se njima danas.

Ali, prvi i drugi navedeni problemi jesu problemi tekuće politike. U neku ruku, za političku stabilnost Srbije, dobro je što EU nije danas u stanju da Srbiji ponudi potpisivanje SPP-a. Takav potez bio bi viđen, kako ga je premijer nazvao, kao “besramna trgovina” Kosovom i doveo bi sigurno do pada vlade, novih izbora u naelektrisanjoj atmosferi i verovatno radikalske vlade. Bilo da dođe do takvog scenarija (nova radikalska vlada) ili ne (ostanak sadašnje koalicije), jasno je da Srbija ulazi u jedan duži period u kojem neće biti skoro nikakvih odnosa sa Evropskom unijom. Ako Unija, štaviše, insistira na totalnom povlačenju “paralelnih struktura” sa Kosova, odnosi će postati još gori. Nemoguće je prognozirati koliko dugo će takvo zahlađenje potrajati: čini mi se da je period od bar nekoliko godina realan.

Šta u tom slučaju raditi? Srbija mora da se koncentriše na alternative. One nisu naročito

obećavajuće, ali bolje ne postoje: bliža ekonomska saradnja sa Rusijom i Kinom, pokušaj da se unaprede strane investicije iz zemalja Evropske unije i SAD bez obzira na hladnoću političkih odnosa, dovršetak privatizacije, nastavak drugih ekonomskih i zakonskih reformi, i institucionalno prilagođavanje Uniji i bez vere u članstvo. Ekonomija će tako jedno vreme morati da ide sama, bez političke pratnje. Koliko dugo će to biti moguće pitanje je na koje niko danas ne može da odgovori. I konačno,

pošto smo sada u sferi hipoteza, ne treba zaboraviti na jednu intrigantnu mogućnost: da radikali mogu biti u najboljoj političkoj poziciji da se približe Evropskoj uniji, upravo zato što ne moraju da strahuju od političke oluje sa desnice.

Svakako među nama ima onih koji se još sećaju Niksonove posete Kini.

Autor je saradnik Karnegijeve zadužbine za međunarodni mir iz Vašingtona

Evropska misija, kosovska nezavisnost i srpski miting

Da li bi mladi Srbi na mitingu bili jednako nasilni prema evropskim ambasadama u Beogradu da EU nije i pre proglašenja nezavisnosti rešila da na Kosovo pošalje svoju misiju, i da nisu pred tim istim ambasadama provodili sate u redu za vizu?

PIŠE: ALEKSANDRA MIJALKOVIĆ

Dan pre nego što će Skupština Kosova u Prištini jednostrano proglasiti nezavisnost ove srpske pokrajine, Savet ministara Evropske unije doneo je u Briselu odluku o slanju pravosudno-policijske misije EU na Kosovo. U dokumentu čije ime ("Zajednička akcija") sugerise da će misija EULEX biti vođena u sklopu zajedničke evropske bezbednosne i odbrambene politike, navodi se da je cilj tima od 1400 policajaca i pripadnika žandarmerijsko-karabinijskih specijalnih jedinica, kao i oko 600 sudija, tužilaca i carinskog osoblja (svi će biti razmešteni u odgovarajućim službama i ministarstvima) da pomogne kosovskim vlastima, pravosudnim vlastima i službama za sprovođenje zakona u napretku ka postizanju samoodrživosti, odgovornosti i transparentnosti u radu, multietničkog pravosudnog sistema i multietničke policije i carinskih službi.

"Misija vladavine prava EU na Kosovu", kako je puno ime EULEX-a, trebalo bi da osigura da pomenute institucije budu oslobođene političkih pritisaka i da rade u skladu sa međunarodno priznatim standardima i najboljom evropskom praksom. Za rad Misije u prvih 16 meseci obezbeđeno je 205 miliona evra (nezavisno od već odobrenih 330 miliona evra pomoći Kosovu do 2010. godine, što je najveći iznos pomoći po stanovniku koji EU pruža bilo gde u svetu). Još ranije je rešeno da šef Misije bude francuski general Iv de Kermabon. Misija će, kako je saopšteno na sednici održanoj 16. februara, postati operativna posle prelaznog perioda od 120 dana.

U poredo sa uspostavljanjem EULEX-a, Savet ministara EU je ustanovio funkciju specijalnog predstavnika EU za Kosovo i za to mesto izabrao Holanđanina Pitera Fejta, koji će posle pomenutog četvoro-mesečnog prelaznog perioda postati me-

đunarodni civilni predstavnik na Kosovu. Fejt je, kako su podsetili mediji, bio učesnik pregovora o prekidu oružanog delovanja albanskih ekstremista na jugu Srbije 2001. godine. De Kermabon je 2002. godine bio šef brigade Kfora za sektor Sever u Kosovskoj Mitrovici, nakon toga, 2003, postao je zamenik komandanta Kfora i, najzad, 2004, njegov komandant. Na Balkan je prvi put došao 1995. kao pomoćnik komandanta Unprofora za Sarajevo, zatim je bio šef štaba multinacionalne brigade Ifora za sektor Jugoistok. Pre toga je služio u Legiji stranaca i učestvovao u operacijama u Čadu i Kambodži.

SPORAN PRENOS NADLEŽNOSTI: Objasnjavajući ciljeve Misije, Fejt je rekao da EULEX ima drugačije zadatke na Kosovu nego Unmik. "Ne radi se o prenosu nadležnosti sa UN-a na EU, već sa UN-a na vladu na Kosovu", izjavio je Fejt.

Srpske vlasti, međutim, odmah su se usprotivile slanju ove misije na Kosovo bez saglasnosti Saveta bezbednosti UN-a, jer to predstavlja kršenje Rezolucije 1244 i uvod u sprovođenje odbačenog Ahtisarijevog plana o nezavisnom Kosovu. Premijer Srbije Vojislav Koštunica je rekao da EU ovom odlukom direktno ugrožava suverenitet, teritorijalni integritet i ustavni poredak Srbije i da "odluka o protivpravnom slanju misije znači da EU, zajedno sa albanskim separatistima, protivno svim načelima međunarodnog prava, stvara lažnu albansku državu na teritoriji Srbije". Ovaj stav su podržali još neki ministri, a posledica je bila uskraćivanje mandata potpredsedniku Vlade Božidaru Đeliću da u Briselu potpiše takozvani politički sporazum sa EU (prelazni dokument koji bi, kasnije, vodio ka potpisivanju sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju).

U osvit osporavane kosovske nezavisnosti, neki su članovi vlade u ponudnom sporazumu videli slabu zamenu za gubitak južne srpske pokrajine, bled i neprihvatljiv po-

kušaj trgovine Kosovom. Drugi su smatrali da dokument treba potpisati, kao zalag obećane evropske budućnosti za Srbiju, i isticali da neprihvatanjem tog papira nećemo sačuvati Kosovo, ali ćemo sami sebi uskratiti čvršće odnose sa EU, za koje se većina građana opredelila već samim činom podrške Borisu Tadiću na izborima za novog predsednika Srbije. Ne treba, međutim, smetnuti s uma da je radikalni protivkandidat Tomislav Nikolić izgubio na predsedničkim izborima sa minimalnom razlikom, što upućuje na zaključak da je gotovo jednak procenat građana koji žele u Evropu samo sa Kosovom u sastavu svoje zemlje.

KOSOVO JE SRBIJA, A DA LI JE SRBIJA EVROPA?: Kriza vlade nije završena ni posle proglašenja nezavisnosti Kosova, s tim da je ogorčenost Unijom zbog "nelegalnog slanja EULEX misije" produbljena odlukom pojedinih članica EU da priznaju "lažnu kosovsku državu". Skupština Srbije 18. februara donela je rezoluciju kojom ne priznaje i ne prihvata jednostrano proglašenu nezavisnost Kosova i Metohije. Tri dana kasnije, na velikom mitingu u Beogradu pod parolom "Kosovo je Srbija", pred pola miliona okupljenih građana koji su želeli da pokažu solidarnost sa svojim zemljacima na Kosovu i odlučnost u odbrani ove pokrajine, premijer Koštunica je poručio da "dok postoji država Srbija nećemo priznati ono što je nastalo kršenjem principa na kojima civilizovani svet počiva" i odbacio kao "nedostojnu trgovinu" obećanja "svetskih silnika" da će Srbima "biti

bolje kao narodu bez pamćenja i porekla”, ako se odreknu Kosova.

Poziv sa bine da po svaku cenu, ne pristajući na silu, strah i ucene, sačuvaju Kosovo – “kolevku srpstva” i “srce Srbije” – neki učesnici mitinga su shvatili kao prečutnu saglasnost da ne samo uzvicima i transparentima već i delima iskažu svoj opravdani gnev prema najvećim zagovornicima kosovske nezavisnosti, onima koji hoće da “ponize Srbe” i otmu im deo zemlje i istorije. Prva je planula ambasada SAD, a onda su poletele kamenice i baklje i prema ambasadama drugih zemalja u kojima su strastima poneseni mladići prepoznali “neprijatelje srpstva”: britanskoj, slovenačkoj, hrvatskoj...

Policijskih kordona, začudo, nije bilo u blizini, a i vatrogascima je trebalo prilično vremena da se kroz gužvu probiju do ovih diplomatskih predstavništava.

Da li bi mladi Srbi isto tako nasilno reagovali prema ambasadama evropskih zemalja i da smo već potpisali sporazum sa Briselom, možda već stekli status kandidata i ozbiljnije se primakli budućem članstvu u EU? Da li su osetili snažan rušilački poriv tek kad su prepoznali mesta na kojima su provodili sate i sate čekajući u ponižavajućem redu za vizu? Da li bi bili manje ljuti da EU nije donela odluku o slanju svoje misije na Kosovo, bez odluke Saveta bezbednosti UN-a?

Odgovore, naravno, nikad nećemo saznati, ali su ponekad i pitanja dovoljna da se razume i predupredi ono što kasnije izgleda kao neizbežno.

PROTEST U BEOGRADU...

Uzdrmana bezbednost regiona

Nakon odluke kosovskih Albanaca da proglase samostalnost bezbednosno stanje regiona dovodi se u pitanje – kratkoročno zbog rizika od nastavka političke radikalizacije u Srbiji, a na duže staze zbog potencijalnog rizika od nastavka albanske akcije na povezivanju tog etnosa u jedinstvenu državu

PIŠE: ALEKSANDAR RADIĆ

Strani analitičari trudili su se da pronađu svaki nagoveštaj da će oružane snage Srbije biti angažovane u slučaju proglašenja samostalnosti Kosova. Indikatori priprema prepoznavani su u sasvim bezazlenim događajima kao što su izbor Niša za grad u kojem je dva dana pre proklamacije samostalnosti Kosova održana proslava Dana Vojske Srbije (VS). Lideri oružanih snaga, a zatim direktno pretpostavljeni političari – predsednik (istovremeno Vrhovni komandant) Boris Tadić i ministar odbrane Dragan Šutanovac – u brojnim prilikama su naglasili da VS neće biti korišćena za nametanje nasilnog rešenja problema statusa Kosova. Oni su održali reč i nisu se ostvarile

pretpostavke da bi vatrena retorika političara mogla da dovede do primene sile.

Realnih osnova za takav razvoj prilika nema, jer u VS-u i u naredbodavnom lancu nema avanturizma. Takođe, čak i ako bi se posegnulo za autoritetom sile, Srbija nema materijalnih resursa da to podrži, a verovatno ni kritičnu masu psihofizički kvalitetnog ljudstva koje može da na sebe prihvati teret rata. Pokazalo se da stvarni izvor bezbednosnih problema nisu legalne organizacije, već radikalizovani delovi društva, pre svega ultradesne organizacije koje su “regrutovale” mlade pune besa i viška agresivnosti. Oni su stvorili sliku o tome da Srbija ne preza za silom u odgovoru na odluku kosovskih Albanaca da proglase državu.

Ultradesničari su verovatno već pokazali šta mogu učiniti na ulicama gradova i dokle se pruža domašaj delovanja tih snaga. Za sada one su u mogućnosti da izvedu na

... I SLAVLJE U PRIŠTINI

ulice nekoliko stotina huligana. Posledice postojanja snažne ultradesnice svode se na lom nekoliko izloga, ali rizik se ne može zanemariti zbog tihe podrške koju su uživali od partija tzv. patriotskog bloka. Teško se može dokazati, ali može barem osnovano da se sumnja u to, da su ultradesničari dobili "zeleno svetlo" od strane partija koje će u narednim nedeljama pokušati da se okoriste emocijama nacije. Masovni mitinzi mogu da postanu generator za jačanje glasačke mašine patriotskog bloka, pre svega učvršćivanje uticaja SRS-a i podizanje na noge posrnulog dela koalicione vlade DSS-a i NS-a. Ulica može da bude od velike koristi tim partijama, ali istovremeno reč je o poigravanju sa visokorizičnim potencijalom masa. Posledice se teško mogu proceniti, ali poređenje sa drugim sličnim istorijskim iskustvima sa našeg prostora i kontinenta ukazuje na to da se nad razvojem prilika lako izgubi kontrola kada se radikalizuje ulica.

Nedorečena neutralnost

Dugoročno držanje EU i NATO-a prema problemu Kosova udaljava javno mnjenje Srbije od integracionih procesa. Sada se teško može zamisliti otvaranje pitanja budućeg položaja Srbije, iako će ona vrlo skoro posle samita NATO-a u Bukureštu biti potpuno okružena članicama Saveza. Pod pritiskom ulice političke vođe verovatno će se kao i do sada prilagođavati stavovima

mase koju posmatraju samo kao glasačko telo. U praksi to znači da će se nastaviti sa pokušajem da se saradnja sa NATO-om minimizira ili da se provodi tiho, u razmjeri koja će zadovoljiti minimalna očekivanja saveza, ali neće provocirati mnjenje negativno određeno prema evroatlantistima. Neutralnost nametnuta od strane DSS-a moraće se uvažiti kao polazište za gradnju bezbednosne arhitekture Srbije u odnosu prema međunarodnoj zajednici. Problem je što zamisao neutralnosti predstavlja samo jedan nedorečen okvir pun praznih fraza koje su u neskladu sa stvarnim međunarodnim odnosima. Nedorečena neutralnost ruši sve što se učinilo počev od kraja 2000. godine na približavanju evroatlantskim integracijama a da pri tom ne

nudi alternativan proces povezivanja sa inostranim saveznicima.

U Srbiji se često postavlja pitanje da li bi ulazak u NATO u prošlosti promenio sudbinu Kosova, ali sada se na to možemo osvrnuti samo kao na svršeni čin. Problem predstavlja šta činiti u budućnosti – kako uvažiti izrazito negativan odnos prema NATO-u i potrebu da se Srbija ne izostavi iz kolektivne bezbednosne arhitekture.

Posebnu priču u bezbednosnoj proceni predstavljaju Srbi sa Kosova jer oni će već za neki dan – kada se potroši početni interes političara i novinara – biti prepušteni sami sebi u novoj realnosti u državi u kojoj će Albanci biti potpuno dominantni u svim institucijama. U takvim okolnostima postoji mogućnost stvaranja snažnog pokreta sa krilom odlučnim da se koristi silom kao sredstvom borbe. To može proizaći iz očaja, nedostatka perspektive, kao i činjenice da su Albanci prvi već koristili nasilje prema civilima kao politički instrument. Možda će Srbi sa Kosova pod pritiskom novih prilika postati tvrdokorni u svojoj borbi poput Iraca u Belfastu ili Katalonaca i Baskijaca.

Opasnost od "izvoza" nasilja

Sa druge, albanske strane, već postoje terorističke organizacije i paralelne strukture koje su obučene i naoružane za organizovanu primenu sile. One su u skoroj prošlosti pokazale da su u mogućnosti da se prilagode raznim oblicima delovanja – od gerilskog pokreta u vreme sukoba sa federalnim vlastima 1998–2001. godine i da postanu nosioci terora usmerenog prema civilima u brojnim incidentima od početka konflikta na Kosovu, sa posebnim naglaskom na dobro organizovanu ofanzivu terora preduzetu u martu 2004. godine.

Dodatni problem unosi to što su albanske terorističke organizacije povezane samo negativnim osećajima prema Srbima

i državi Srbiji. U međusobnim odnosima te organizacije su fragmentirane između političkih lidera i regiona i istovremeno su duboko povezane sa naoružanom sabraćom u Makedoniji i na jugu centralne Srbije. To će na duži rok postati važan parametar u proceni bezbednosnih prilika u regionu, jer priznanje samostalnosti Kosova od niza vodećih i važnih država sveta sada među Albancima može da podstakne uverenje da mogu računati i na podršku za povezivanje čitavog albanskog etnosa u jedinstvenu državu na Balkanu. Takav proces ne može da se ostvari bez oružanog konflikta, što se već pokazalo u izvozu nasilja sa Kosova na jug Srbije i u Makedoniju.

U oba slučaja vladine snage su na kraju savladale oružane pobune, ali u uslovima u kojima su Albanci u slobodi delovanja bili ograničeni potrebom da pred velikim silama, pre svega pred SAD, stvore pozitivnu sliku o budućim namerama da bi obezbedili podršku za samostalnost Kosova. Sada kada su to dobili, postoji visok rizik da će posle konsolidacije države i prolaska perioda u kojem će biti pažljivo posmatrani (što

su neke države predstavile i kao uslov svih uslova za priznanje) možda ponovo pokušati da pokrenu novi ciklus konflikata u Preševskoj dolini i u Makedoniji. U NATO-u su prepoznali taj problem i zato su pre proglašenja samostalnosti Kosova već pokrenuli aktivnosti u rekonstrukciji kosovskih snaga bezbednosti koje će kroz reorganizaciju "Kosovskog zaštitnog korpusa" u "Kosovske snage bezbednosti" proći kroz filtra-

ciju kadrova da bi se oslobodile radikalnih elemenata.

Na taj način može da se predupredi stvaranje kosovske oružane sile kao sredstva za pokušaj ostvarivanja velikoalbanskog projekta, ali ne i da se otkloni rizik jer su Albanci do sada stekli veliko iskustvo u stvaranju i održavanju ilegalnih formacija. Za to imaju veliki ljudski resurs i ilegalne izvore finansiranja iz fondova albanskog organizovanog kriminala u EU. Za odbranu interesa i bezbednosti Srbije primarnu ulogu u narednom vremenu imaće zato kvalitetno obavestajno delovanje usmereno na veze u trouglu albanskih političkih lidera, kriminalnih lidera i komandanata terorističkih organizacija.

Autor je vojnopolitički analitičar iz Beograda

Privredni rast uz rizike

Kosovska privreda nema neki veliki uticaj na kretanja u regiji, ali pogoršanje bezbednosti zbog kosovske krize moglo bi da ima značajne negativne posledice, pre svega po srpsku privredu

PIŠE: PROF. VLADIMIR GLIGOROV

Privreda Kosova je mala i ono što se sa njom događa ne može da ima neke značajne posledice po privredu regije. Pored toga, reč je o području koje se ne nalazi na nekom značajnom putu, pa i zbog toga ništa ili veoma malo zavisi od samog Kosova. To, naravno, ne znači da od privredne saradnje sa Kosovom nema koristi, ali ona zavisi od toga da li se kosovska privreda oporavlja ili ne, jer samo u prvom slučaju mogu se očekivati izgledni investicioni ili trgovački poslovi. Najvažniji uticaj na privredu regije ima rizik po bezbednost koji proističe iz stanja na Kosovu i njegovog odnosa sa drugim zemljama u regiji, i u tom smislu, privredne posledice sadašnje krize sa Kosovom daleko prevazilaze njegov privredni značaj.

Najnovije ocene o privrednom razvoju Kosova su pozitivnije nego što su bile u prošlosti. Smanjenje strane pomoći u nekoliko prošlih godina je dovelo od privredne stagnacija, pa i do pada privredne aktivno-

sti. Najnovije ocene MMF-a kao i prognoze mogu se naći u Tabeli 1. Dakle, posle više godina stagnacije, privreda Kosova je krenula putem rasta za koji se očekuje da bude održiv.

Najvažniji izvori rasta su domaća potrošnja i rastući izvoz. Po svemu sudeći, privatni sektor doživljava ekspanziju, posebno mala i srednja preduzeća. Izvoz takođe raste snažno, mada sa veoma niske osnove: deset je puta veći nego 2001. Ovo se takođe ogleda u žustrom rastu kredita, od preko 25 odsto godišnje u 2006. i 2007, što je slično razvoju koji se može zapaziti i u drugim zemljama u regiji. Rast je takođe povoljno uticao na fiskalni sektor, budući da rastu i javni prihodi.

Javna potrošnja je pod kontrolom, mada pre svega usled smanjenja javnih ulaganja. Usled toga, budžet opšte države je iskazao višak u 2006. i 2007. (Tabela 1) Srednjoročno posmatrano ne očekuju se veći fiskalni deficiti, bar ne takvi da ne bi bili karakteristični za zemlju koja ima velike potrebe za javnim ulaganjima. Ova konsolidacija fiskalnog sektora je imala povoljan uticaj na inflaciju i cene su bile stabilne ili je čak dola-

zilo do deflacije u poslednjih nekoliko godina. Izvesno ubrzanje inflacije je zabeleženo prošle godine, pre svega usled rasta cena hrane. Dakle, makroekonomska stabilnost je ostvarena i čini se da je održiva, bar kada je reč o cenama i o fiskalnoj ravnoteži.

Zavisnost od strane pomoći

Postoji saglasnost među posmatračima da je privatizacija doprinela ovom pozitivnom privrednom razvoju. Efikasnost privatnih preduzeća je poboljšana, a budžetski su se troškovi smanjili usled zatvaranja neodrživih firmi. Finansijski sistem je nastavio da se oporavlja, a liberalizacija trgovine, koju je donela CEFTA, bila je od koristi izvoznjoj privredi. Poboljšanje se može zapaziti i po stalnom rastu doznaka kojima se, pored potrošnje, podstiče i razvoj građevinarstva i malih i srednjih preduzeća. Doznake su bile i jesu veće od strane pomoći, bar od onog njenog dela koji se potroši u zemlji. Takođe, porastao je i priliv stranih ulaganja, a očekuje se da strani investitori nastave da pokazuju zanimanje za Kosovo. Uglavnom je rastao sektor usluga, ali zapaža se i izvestan rast industrije, a poboljšava se i poljoprivredna proizvodnja.

To ne znači, međutim, da je sadašnji privredni razvoj u potpunosti održiv, posebno ako se uzme u obzir dalje smanjenje strane potrošnje i podrške. UNMIK procenjuje da bi BDP mogao da se smanji čak za sedam odsto ukoliko bi se njihove operacije sasvim obustavile. Naravno, ukoliko bi se samo smanjivale, kao što se smanjuju već više godina, posledice bi bile umerenije. Tek, smatra se da je to glavni izazov pred kojim će se naći Kosovo posle proglašavanja nezavisnosti. Takođe, u ovim razmatranjima nisu uze-

Tabela 1

Kosovo: osnovni podaci

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
BDP milioni evra	2.271	2.207	2.273	2.378	2.472	2.550	2.657
BDP rast	2,0	-1,0	3,1	3,5	4,4	4,2	4,8
inflacija, godina na godinu	-1,4	-1,4	1,5	2,9	-0,4	-1,1	-0,7
budžet – prihodi, odsto BDP	26,9	28,5	31,3	36,5	33,0	33,2	33,3
budžet – rashodi, odsto BDP	33,0	31,6	27,7	30,0	33,7	37,0	37,4
pomoć, milioni evra	375	386	343	352	291	228	168
doznake, milioni evra	219	273	352	398	460	521	596

Tabela 2
Kosovo: najvažniji trgovački partneri

	Procenat od ukupnog uvoza/izvoza			
	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz
	2005.	2005.	2006.	2006.
Evropska unija	34,1	36,7	30,0	25,8
Nemačka	10,7	10,6	9,4	3,6
Italija	4,3	10,2	4,0	11,4
Grčka	3,8	9,8	4,0	3,5
Slovenija	4,8	2,2	4,3	4,1
Srbija	13,2	14,5	14,6	18,9
Makedonija	19,0	19,2	19,7	8,8
Hrvatska	2,2	1,6	2,1	1,0
Crna Gora	0,6	1,3	1,4	2,0
Bosna i Hercegovina	1,6	6,1	1,4	4,6
Turska	7,4	1,8	7,4	1,5
Albanija	1,6	10,3	1,8	11,4
Ukupno, 000 evra	1.157.492	56.283	1.305.879	110.774

Izvor: zvanična statistika

te u obzir domaće i međunarodne reakcije na uspostavljanje nezavisnosti.

Uopšteno govoreći, ukupna privredna situacija mogla bi da se oceni kao teška, posebno ako se uzme u obzir visoka stopa nezaposlenosti, uprkos rastu proizvodnje, i visoki deficiti u razmeni sa inostranstvom, jer izvoz pokriva uvoz tek sa oko 10 odsto uprkos skorašnjem rastu izvoza. Ipak, neravnoteže na tržištu rada su svakako najveći privredni problem, što važi i za ostatak regiona, na primer za Makedoniju, Srbiju, Crnu

Goru i Bosnu i Hercegovinu. Većina izveštaja govori o stopi nezaposlenosti od oko 40 odsto (44,9 odsto po anketi radne snage iz 2006), dok je stopa zaposlenosti prilično niska, posebno kod žena i omladine. S obzirom na to da je reč o dugoročnim neravnotežama, poboljšanje društvene i političke stabilnosti sugerise da ne bi trebalo da postoje problemi u sprečavanju destabilizacije usled postepenog smanjivanja strane podrške. Dakle, pregled privrednog razvoja Kosova sugerise da su glavni problemi tr-

govina i ulaganja, dok se čini da se fiskalna stabilnost može održati, bar na srednji rok.

Kosovska privreda u velikoj meri zavisi od doznaka iz inostranstva i od strane pomoći, kao što se vidi iz Tabele 1, ali je velika i zavisnost od spoljašnjih tržišta. U Tabeli 2 se može videti da su najznačajniji trgovački partneri Srbija i Makedonija. Štaviše, značaj regionalnih partnera raste i to kako na strani uvoza tako i na strani izvoza. Usled toga, za kosovsku je privredu veoma značajno regionalno tržište, više potencijalno nego trenutno, jer njegova dostupnost određuje mogućnost rasta izvoza.

Pad izvoza na Kosovo je takođe najveća potencijalna šteta eventualnih prekida privrednih odnosa. To bi najviše pogodilo Srbiju, dok bi druge zemlje od toga mogle da imaju i korist, ukoliko bi se njihov izvoz na Kosovo povećao. Gubitak Srbije bi mogao da bude oko 200 miliona evra godišnje, budući da je tek nešto veći registrovani izvoz. Moglo bi se očekivati da bi se neformalna trgovina nastavila, no njen nivo je teško oceniti.

Bezbednosni rizik i izgubljena dobit

Daleko najveći efekat po privredu regiona imao bi eventualni povećani rizik bezbednosti. Ukoliko bi se uspostavilo neprijateljstvo između Srbije i Kosova, ulaganja i u jednu i u drugu privredu bi stradala. Već sada je vidljivo da Srbija nije među značajnijim ulagačima. Strana ulaganja u banke, telekomunikaciju i u sektor rudarstva i energije su uglavnom iz zemalja Evropske unije. Ta bi ulaganja mogla znatno da se povećaju, a srpska je privreda u povoljnijem položaju od drugih da u tome odigra značajnu ulogu.

No, iz političkih i razloga bezbednosti do toga ne samo da ne dolazi, nego rastu rizici ulaganja u samu Srbiju, s obzirom na rast političkog i regionalnog rizika. Tako bi kriza oko Kosova najveći negativan uticaj mogla da ima na srpsku privredu, preko smanjenja ulaganja u Srbiju. Budući da je njoj potrebno oko pet milijardi evra godišnje da bi finansirala deficit na tekućem račun platnog bilansa, eventualno smanjenje priliva stranih finansijskih sredstava bi moglo da dovede do privredne krize. Ona bi neminovno imala posledice i po zemlje koje su značajni trgovački partneri Srbije – Makedonija, Bosna i Hercegovina i Crna Gora, a štete bi imali i drugi koji su uložili u srpsku privredu.

Autor je istraživač Bečkog instituta za međunarodne ekonomske studije

Rektifikacija, model za razmišljanje

Uz malo pomeranje granica u Kosovsko-pomoravskom okrugu i izdvajanje zaštićenih zona oko tri manastira i kompleksa Gazimestan iz sastava Kosova sa nadziranom nezavisnošću, Srbija bi zadržala oko 12 odsto teritorije Kosova. Time bi obe strane izgubile istovetan postotak teritorije i nijedna ne bi izašla ni kao potpuni pobednik, ni kao potpuno poražena strana

PIŠE: DR SLOBODAN G. MARKOVIĆ

Strategija premijera Srbije i njegovog tima da se pitanje statusa Kosova rešava u Savetu bezbednosti UN-a doživela je brodolom u danima posle 17. februara 2008, kada su gotovo sve zemlje G8 grupe, sa izuzetkom Rusije, priznale ili najavile da

će priznati nezavisnost Kosova. Da podsetimo, izjava ministara spoljnih poslova G8 o opštim načelima političkog rešavanja kosovske krize nalazi se u aneksu 1 Rezolucije UN 1244-a kao neka vrsta jemca ove rezolucije. Prema tome, kada šest ili sedam od osam zemalja ove grupe prizna nezavisnost Kosova, jasno je da njihovo tumačenje kako Rezolucija 1244 omogućuje nezavisnost Kosova predstavlja pobedu rešenja koje zastupaju SAD.

Istrajavanje na rešavanju statusa Kosova u Savetu bezbednosti izgubilo je svaku realnu osnovu kada je predsednik SAD Džordž Buš, u junu 2007, posetio Albaniju i izjavio, povodom više puta odlaganih i produžavanih pregovora o Kosovu: "U određenom trenutku, i to što pre, moramo da kažemo, 'dosta je bilo – Kosovo je nezavisno'." Ova izjava značila je jasno obećanje da će Kosovo biti nezavisno, i to bez obzira na rezultate pregovora i eventualno protivljenje Rusije, ali zvanični Beograd ni posle ove jasno izražene namere nije promenio strategiju rešavanja statusa Kosova.

Igre rečima

Šta posle najnovijeg državnog brodoloma preostaje onom delu Srbije koji veruje da Srbija, ne zanemarujući pitanje Kosova

i Metohije, mora da se bavi i evropskim integracijama?

Jedna strategija bi bila sprečavanje pune nezavisnosti. Naime, Kosovo nije dobilo od međunarodne zajednice pravu nezavisnost. Na delu je zapravo uporedna manipulacija stanovništvom Kosova i Srbije. Kao što se zvanični Beograd poigravao sa rečju suverenost pred javnošću Srbije dok je u pregovaračkom procesu sa timom kosovskih Albanaca pristao da preda Kosovu gotovo sve elemente suverenosti, tako se i međunarodna zajednica i albanski političari na Kosovu poigravaju rečju nezavisnost. Na Kosovu je reč o nadgledanoj nezavisnosti, sličnoj onoj u Bosni, u kojoj će visoki predstavnik EU biti lord protektor Kosova, koji će moći da bez ograničenja smenjuje lokalne političare i da se meša u poslove svih grana vlasti. To je daleko od uobičajenog značenja reči nezavisnost, gotovo isto onoliko koliko je upotreba reči suverenost u Beogradu daleko od onoga što ova reč u pravu i politikologiji označava. Beograd može da pokuša da istrajavanjem na standardima odloži što više prelazak nadgledane u punu nezavisnost. To je jedna moguća strategija.

Beograd je u danima posle proglašenja nezavisnosti odabrao strategiju onemogućavanja članstva Kosova u međunarodnim organizacijama. Ovo je, međutim, dugoročno rizičan postupak jer njime je ugrožen ulazak ne samo Kosova već i Srbije u EU. Ako većina članica EU priznaje Kosovo kao nezavisno, a Srbija ne želi da uđe u EU bez Kosova, onda Srbija neće ni moći da uđe u EU. S druge strane, Kosovo će imati problem da sklopi Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju EU ako ne dobije priznanje svake države Unije, jer je za potpisivanje ovog dokumenta potrebna sagla-

snost svih zemalja članica. Zato je izlaz iz novonastalog stanja pronalazak strategije koja je dobitna i za Srbiju i za Kosovo. Ovde ćemo razmotriti rektifikaciju kao jedno takvo rešenje.

Formula 12:12

Gubitak KiM znači da Srbija od sada nominalnih 88.361 km², koliko čini njenu teritoriju, gubi 10.887 km², kolika je teritorija Kosmeta. To je 12,32 odsto, a ne 15 odsto, kako uporno tvrde vladini zvaničnici.

Danas Srbi na KiM čine većinu u 4,5 opština od nekadašnjih opština koje su postojale tokom SFRJ, a to su: Zvečan, Zubin Potok, Leposavić, severni deo Kosovske Mitrovice i Štrpce. Zubin Potok (površine 333 km²), Zvečan (površine 123 km²) i Leposavić (površine 539 km²) zajedno sa Severnom Mitrovicom svi se naslanjaju na centralnu Srbiju i čine površinu od preko 1100 km², što je oko deset odsto teritorije Kosmeta.

Uz malu rektifikaciju granica u Kosovsko-pomoravskom okrugu, i izdvajanje zaštićenih zona oko tri manastira (Dečani, Gračanica i Pećka patrijaršija) i kompleksa Gazimestan iz sastava Kosova sa nadziranom nezavisnošću, Srbija bi zadržala oko 12 odsto teritorije KiM. Time bi Srbija i uslovno nezavisno Kosovo izgubili istovetan postotak teritorije i nijedna strana ne bi izašla iz ovakvog postupka ni kao potpuni pobednik, ni kao potpuno poražena strana. Reč je, prema tome, o formuli 12:12. Svako gubi 12 odsto teritorije na koju pretenduje, i svako pri tome nešto dobija, a nešto gubi. Albanski zahtev za opštinom Preševo u slučaju rektifikacije neutralisan je činjenicom da jedna većinska srpska opština (Štrpce) ostaje u sastavu uslovno nezavisnog Kosova u slučaju da se primeni princip 88:12.

Ovde zapravo nije reč o podeli, jer podela ukazuje na to da obe strane dobijaju značajan deo, ovde je pre reč o rektifikaciji granice. Ako neko deli jabuku, on je seče na pola ili na trećinu, ali ako neko uzme samo jedan zalogaj, to onda nije podela jabuke. Slično tome, zadržavanje 12 odsto područja KiM nije podela KiM, već dogovor o novim granicama.

Amatijev predlog

Niz američkih analitičara predložilo je modalitete podele, tj. rektifikacije, kao izlaz iz kosovske krize. Prvi je ovakvo rešenje predložio Čarls Kapčan. U članku u uglednom časopisu "Forin afers", objavljenom u

РЕПУБЛИКА СРБИЈА - ОКРУЗИ И ОПШТИНЕ

Стање 01.01.2005.

ponavljanje martovskog nasilja ili upotrebu bilo kakvog nasilja protiv kosovskih Srba u zoni 88, jer bi time diskreditovala svoju misiju.

Drugi razlog protiv podele ili rektifikacije granica je stabilnost regiona. Zbog toga je potrebno da se predvidi dvofazna uporedna rektifikacija u kojoj bi uporedo sa preuzimanjem stvarne suverenosti Albanaca u zoni 88, Srbija preuzela stvarnu suverenost u zoni 12. Odnosno, na početku ovog procesa bi postojale nadgledana nezavisnost Kosova i nadgledana reintegracija Severnog Kosova u Srbiju. Na kraju procesa, koji bi trajao nekoliko godina, Kosovo (zona 88) bi postalo u potpunosti suvereno, a Severno Kosovo (zona 12) bi se u potpunosti vratilo u okvire Srbije.

Ovo je upravo suština predloga italijanskog ministra unutrašnjih poslova Đulijana Amata, koji je izneo u intervjuu beogradskim "Večernjim novostima". On se založio za ponavljanje modela Trsta posle Drugog svetskog rata. Iako Amato nije dao pojedinosti ovog plana, dovoljno jasno se nazire iz njegovog intervjua da bi to značilo formiranje posebne zone Severno Kosovo uporedo sa zonom u kojoj bi vladala nadgledana nezavisnost Kosova. Amato je, inače, bio i predsedavajući Međunarodne grupe za Balkan koja je lansirala predlog o nadgledanoj nezavisnosti KiM, pa je zato njegova ideja posebno zanimljiva. Očigledna namera je da se omogući podela u narednih nekoliko godina, ali da se izbegne nestabilnost u regionu.

novembru 2005, on se založio da Srbi dobi-ju oko 15 odsto teritorije KiM, a nedavno su slične stavove izneli i prof. Alan Kupermen sa Univerziteta Teksas u Ostinu, i Stiven Majer sa Nacionalnog vojnog koledža u Vašingtonu. Svi su oni imali različite modalitete podele, i zato je jasno da je ova opcija bila u zvaničnoj igri američke diplomatije kao pomoćno rešenje, ali je Beograd odluč-

no odbio ovu ponudu smatrajući da bi time potkopao svoju pregovaračku poziciju.

Glavni razlog protiv rektifikacije je da se njome žrtvuju Srbi južno od Ibra koji bi mogli da budu primorani da se presele u Srbiju. Isto tako, već raseljeni Srbi ne bi mogli da se vrate. Ovaj argument treba ozbiljno razmotriti, ali je malo verovatno da bi misija Evropske unije smela da dozvoli

Rektifikacija se čini kao mogući izlaz u kome obe strane dobijaju nešto. Njome se deblokiraju evropske integracije i za Srbiju i za zonu 88, a pored toga barem deklarativno se zadovoljava albanski zahtev za punom nezavisnošću, kao i srpski da Srbija ne bude isključivo poražena strana.

Autor je naučni saradnik Instituta za evropske studije u Beogradu

Bumerang efekat nezakonite nezavisnosti Kosova

Preuzeto sa www.kosovocompromise.com

Plan rada (Sjedinjenih Država i EU)	<ul style="list-style-type: none"> - Proglasiti da su razgovori zauvek propali - "Kreativno" tumačiti Rezoluciju 1244 SBUN - Zaobići Savet bezbednosti UN i poslati misiju EU da zameni diskreditovani UNMIK - Igrati sa Srbijom igru štapa i šargarepe - Nezvanično primeniti Ahtisarijev plan, iako ga je Savet bezbednosti odbio - Koordinirati sa voljnim saveznicima deklaraciju o nezavisnosti Kosova - Vršiti pritisak na zemlje da pojedinačno priznaju nezavisnost Kosova, opet, van UN
Pogaženi dokumenti	<ul style="list-style-type: none"> - Povelja Ujedinjenih nacija - Rezolucija 1244 SBUN - Ugovori EU, Zajednička spoljna i bezbednosna politika, Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju - Helsinški završni akt - Ustav Srbije
Veće posledice	<ul style="list-style-type: none"> - Trajna erozija legitimnosti i kredibiliteta UN i SBUN - Poremećaj ravnoteže u svetu od strane regionalnih saveza, iskazivanja moći i "kreativnih" ad hoc tumačenja međunarodnog prava - Dalje pogoršavanje odnosa Rusije, Evropske unije i SAD; drugi igrači će biti primorani da deluju "jednostrano" ili u "saradnji sa partnerima"
Kolateralna šteta	<ul style="list-style-type: none"> - EU šalje skupu misiju izgradnje države; "Jedinstvo EU" postepeno nestaje, na osnovu analize troškova i dobitaka od ove akcije - Balkan ulazi u novi ciklus napetosti, regionalni ugovori propadaju - Direktna podsticaj nasilnim separatističkim aspiracijama u više desetina isto tako "jedinstvenih" vrućih tačaka širom sveta, uprkos retorici "sada i nikad više"
Lista čekanja (po redosledu skorašnjeg pojavljivanja u medijima)	<ul style="list-style-type: none"> - Kurdistan (napadi turske vojske); - Zapadna Sahara (pregovori se nastavljaju u UN 16 godina po završetku sukoba); - Abhazija (kontroverzni izbori); - Tajvan (poraz partije koja se zalaže za nezavisnost); - Baskija (novi incidenti ETE)
Reakcije Srbije	<ul style="list-style-type: none"> - Odbija nejasno i ubrzano članstvo u Evropskoj uniji u zamenu za odustajanje od Kosova - Odbija i proglašava nelegitimnim bilo kakvo tumačenje Rezolucije 1244 koje vodi priznavanju jednostrane deklaracije nezavisnosti Kosova - Zakazivanje sednice Saveta bezbednosti, da bi se opovrgla legitimnost deklaracije o proglašenju nezavisnosti Kosova pred Međunarodnim sudom pravde - Tuži vlade koje priznaju nezavisnost Kosova, preispituje diplomatske i ekonomske odnose sa tim zemljama - Počinje seriju kontramera prema otcepljenom Kosovu, uključujući energetske, trgovinski i putni embargo, u različitim intenzitetima - Nastavlja da traži obnavljanje pregovora bez veštačkih rokova ili pre već određenih rešenja

HRONOLOGIJA EVROBALKANSKIH INTEGRACIJA

DECEMBAR

- 4. decembar** – U Sarajevu su evropski komesar za proširenje Oli Ren i premijer BiH Nikola Špirić parafirali Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju Bosne i Hercegovine i Evropske unije.
- 10. decembar** – Posle četiri meseca novog ciklusa pregovora o budućem statusu Kosova, pod vođstvom “trojke” Evropske unije, nije postignuta nikakva saglasnost Beograda i Prištine.
- 14. decembar** – Evropski savet je zaključio da je posle neuspešnih pregovora o statusu Kosova postojeće stanje neodrživo. Šefovi država i vlada država članica dodali su da je Evropska unija spremna da igra vodeću ulogu u učvršćivanju stabilnosti u regionu i u primeni rešenja koje će definisati buduću status Kosova, između ostalog i kroz slanje misije evropske bezbednosne i odbrambene politike i kroz doprinos međunarodnoj civilnoj kancelariji kao delu međunarodnog prisustva. Evropski savet je zadužio Savet evropske unije za opšte poslove i spoljne odnose (tj. šefove diplomatije) da odrede detalje misije i datum njenog slanja.
- 20. decembar** – Osam država članica Evropske unije, primljenih 2004. godine (Češka, Estonija, Letonija, Litvanija, Mađarska, Poljska, Slovačka, Slovenija) ušlo je u Šengensku zonu.
- 26. decembar** – Skupština Srbije je u posebnoj Rezoluciji zaključila da bi slanje predložene misije Evropske unije na Kosovo predstavljalo “akt ugrožavanja suvereniteta, teritorijalnog identiteta i ustavnog poretka Srbije”. U istom dokumentu Skupština takođe nalaže Vladi Republike Srbije da “međunarodni sporazumi koje Republika Srbija zaključuje, uključujući i Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, moraju biti u funkciji očuvanja suvereniteta i teritorijalnog integriteta zemlje”. Isto tako, “zbog ukupne uloge NATO pakta, od protivpravnog bombardovanja Srbije 1999. godine bez odluke Saveta bezbednosti do Aneksa 11 odbačenog Ahtisarijevog plana, u kome se određuje da je NATO ‘konačan organ’ vlasti u ‘nezavisnom Kosovu’, Narodna skupština Republike Srbije donosi odluku o proglašavanju vojne neutralnosti Republike Srbije u odnosu na postojeće vojne saveze do

eventualnog raspisivanja referenduma na kojem bi se donela konačna odluka o tom pitanju”.

JANUAR

- 1. januar** – Slovenija je od Portugala preuzela predsedavanje Evropskom unijom, na period od sledećih šest meseci. Malta i Kipar su počele da koriste evro kao svoju valutu, i tako se pridružile evro zoni u kojoj je sada sa njima ukupno 15 država. Finska je postala predsedavajuća Organizaciji za evropsku bezbednost i saradnju.
- Na snagu je stupio Sporazum o viznim olakšicama između Srbije i EU, na osnovu kojeg će građani Srbije po olakšanoj proceduri i po jeftinijoj ceni dobijati vize u ambasadama članica EU. Određene kategorije (studenti, naučnici, poslovni ljudi, umetnici...) biće oslobođene plaćanja viza.
- 29. januar** – Evropska unija ponudila je Srbiji da 7. februara sa njom potpiše prelazni sporazum, umesto Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SPP). Holandija i Belgija su se suprotstavile potpisivanju SPP-a zbog izostanka pune saradnje Srbije sa Haškim tribunalom, pa je kratak politički sporazum ponuđen umesto toga, kao znak dobre volje Unije da nastavi saradnju sa Srbijom.
- 30. januar** – Potpredsednik Evropske komisije Franko Fratini, nadležan za pravosuđe, slobodu i bezbednost, započeo je u Beogradu dijalog o bezviznom režimu putovanja za građane Srbije. Fratini je kazao da je “preuzeo rizik da kaže da bi vize mogle biti ukinute 2009. godine”, ali da se ne zna kada će se to dogoditi budući da postoji niz uslova koje Srbija treba da ispuni, a koji se pre svega odnose na bezbednost granica.

FEBRUAR

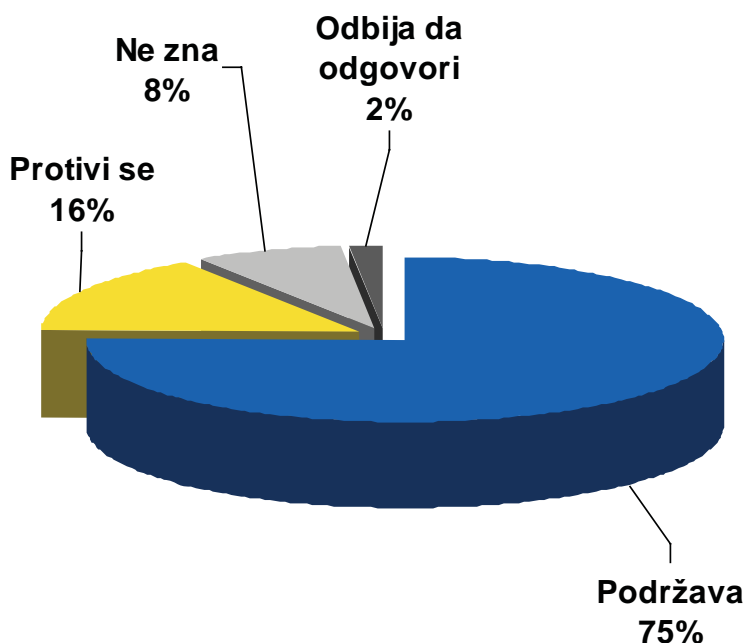
- 3. februar** – U drugom krugu predsedničkih izbora u Srbiji Boris Tadić je, zalažući se i za nastavak saradnje sa Evropskom unijom i protiv nezavisnosti Kosova, pobedio Tomislava Nikolića.
- 4. februar** – EU je po ubrzanom postupku usvojila dokument “Zajednička akcija”, o pravnoj, koncepcijskoj i finansijskoj osnovi za slanje misije na Kosovo.
- 7. februar** – Oli Ren, komesar za proširenje

EU, predložio je da Unija sa Srbijom ipak potpiše Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, što je ranije odbijala zbog nedovoljne saradnje sa Haškim tribunalom. Prema ovom najnovijem Renovom predlogu, zamišljenom da prekine nesporazume Beograda i Brisela, kao i da omogući dalju evropsku integraciju Srbije, “haški uslov” bi Srbija morala da ispuni kasnije, tokom ratifikacije Sporazuma u državama članicama Unije. Na ovaj način bilo bi skinuto sa dnevnog reda pitanje potpisivanja političkog sporazuma o opštim načelima saradnje sa Srbijom. Ni ovaj najnoviji predlog zvanični Beograd nije mogao da prihvati, zbog nesloge u Vladi Srbije, u kojoj se tome potpuno suprotstavlja predsednik Vlade i ministri iz DSS-a i NS-a.

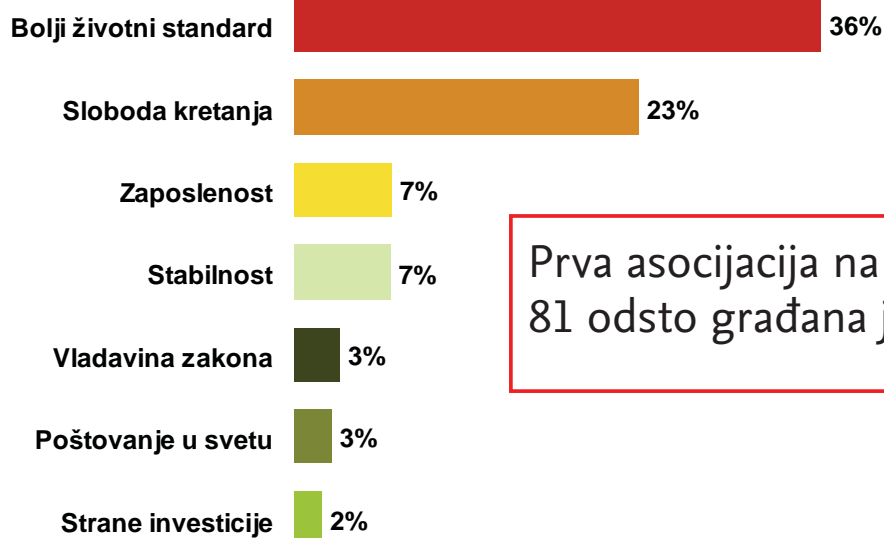
- 16. februar** – Savet ministara Evropske unije doneo je odluku da se pokrene “Misija vladavine prava EU na Kosovu – EULEX Kosovo”, koja će postati operativna posle prelaznog perioda od 120 dana. Misija EU na Kosovu imaće oko 2000 članova, i to 1400 policajaca i pripadnika specijalnih snaga, kao i više stotina sudija, tužilaca i drugog osoblja.
- 17. februar** – Skupština Kosova proglasila nezavisnost ove bivše srpske pokrajine. To je izazvalo ogorčenje i proteste u Srbiji čija je Vlada unapred poništila tu odluku, a Skupština isto uradila 18. februara. U narednim danima mnoge države – između ostalih i iz Evropske unije – počele su da priznaju novu državu, a Srbija je počela da iz tih zemalja povlači svoje ambasadore na konsultacije.
- 18. februar** – Usled nedostatka konsenzusa o priznanju Kosova unutar Evropske unije, šefovi diplomatije članica Unije zaključili su da će “države članice odlučiti o svojim odnosima sa Kosovom u skladu sa nacionalnom praksom i međunarodnim pravom”.
- 20. februar** – Specijalni izaslanik Evropske unije za Kosovo Piter Fejt zvanično je počeo misiju na Kosovu.
- 21. februar** – Narodna skupština Republike Srpske donela je rezoluciju kojom ne priznaje i ne prihvata jednostrano proglašenje nezavisnosti Kosova i Metohije i ističe da ukoliko veći broj zemalja članica UN-a, pre svega EU, prizna Kosovo, onda parlament RS ima pravo da raspiše referendum o svom državno-pravnom statusu.

Srbija i EU u brojkama

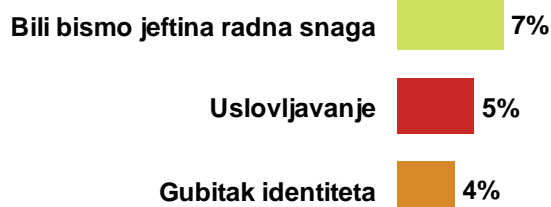
★ *Da li podržavate članstvo Srbije u Evropskoj uniji?*

★ *Šta od sledećeg pre svega vezujete za EU, na šta vas EU najviše asocira?*

Prva asocijacija na EU kod 81 odsto građana je pozitivna

Prva asocijacija na EU kod 16 odsto građana je negativna

Pojmovnik suverenosti Kosova

Iz osnovnih načela Ahtisarijevog plana

Član 11 Međunarodni civilni predstavnik

11.1 Međunarodna upravna grupa (MUG), koja se sastoji od ključnih međunarodnih aktera treba da naimenuje Međunarodnog civilnog predstavnika (MCP), i za ovo naimenovanje će tražiti odobrenje od Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija. MCP i Specijalni predstavnik Evropske unije (SPEU), koga naimenuje Savet Evropske unije, treba da bude isto lice.

11.2 MUG treba da da podršku i smernice Međunarodnom civilnom predstavniku za ispunjenje njegovog/njenog mandata.

11.3 MCP treba da ima sveukupnu odgovornost za nadzor, i treba da bude konačna vlast na Kosovu u pogledu tumačenja ovog Rešenja, kako je izneto u Aneksu IX, posebno u članu 2, ovog Rešenja.

11.4 Kao što je izloženo u Aneksu IX ovog Rešenja, MCP je povereno da vrši neka ovlašćenja da osigura i vrši nadzor potpune implementacije ovog Rešenja, uključujući tu ovlašćenja da, po potrebi, preduzme mere da spreči i otkloni povrede ovog Rešenja.

Ovlašćenja treba isto tako da se prenesu na MCP i u njegovom/njenom svojstvu kao SPEU, kako je izneto u Aneksu IX ovog Rešenja.

11.5 MCP treba da ima sveukupnu koordinacionu ulogu nad aktivnostima ostalih međunarodnih organizacija na Kosovu, ukoliko se one odnose na odgovornost MCP-a, da vrši nadzor i osigura potpunu implementaciju ovog Rešenja, kako je izneto u Aneksu.

11.6 Mandat MCP-a treba da se nastavi sve dok Međunarodna upravna grupa (MUG) ne utvrdi da je Kosovo ispunilo uslove ovog Rešenja. MUG treba da da uputstva za okončanje funkcije MCP-a.

11.7 MUG treba da izvrši prvu reviziju mandata MCP-a, na bazi stanja implementacije ovog Rešenja, i to najkasnije u roku od dve godine od stupanja na snagu ovog Rešenja.

Član 12 Međunarodna podrška u oblasti vladavine prava

12.1 Evropska unija treba da ustanovi Misiju Evropske bezbednosne i odbrambene politike (EBOP) u oblasti vladavine prava.

12.2 Misija EBOP treba da pomogne vlastima Kosova u njihovom

napretku ka održivosti i odgovornosti i u daljem razvoju i jačanju nezavisnog pravosuđa, policijske i carinske službe, da osigura da ove institucije budu slobodne od političkog mešanja i da budu u skladu sa međunarodno priznatim standardima i evropskom najboljom praksom.

12.3 Misija EBOP treba da podržava implementaciju ovog Rešenja i da obezbedi obuku, nadgledanje, i generalno savetovanje u oblasti vladavine prava, i da zadrži izvesna ovlašćenja, naročito u sferi pravosuđa, policije, carine i kazneno-popravnih ustanova, po modalitetima i na vremenski period koji će utvrditi Savet EU, u skladu sa Aneksima IX i X ovog Rešenja.

Član 13 Međunarodne vojne snage

13.1 NATO treba da obrazuje Međunarodne vojne snage (MVS) radi podrške implementacije ovog Rešenja, kako je izloženo u Aneksu XI.

13.2 Ove MVS treba da budu snage pod vođstvom NATO-a i da funkcionišu pod nadzorom, i direktnom političkom kontrolom Severnoatlantskog saveta, na bazi komandnog lanca NATO-a. Vojne snage NATO-a na Kosovu ne isključuju mogućnost neke buduće vojne misije, uz reviziju mandata, pod vođstvom druge međunarodne bezbednosne organizacije.

13.3 MVS treba tesno da sarađuju sa, i podržavaju rad MCP-a, Misiju EBOP, i druge međunarodne organizacije koje mogu biti prisutne na Kosovu, i da nadgledaju i osiguraju punu implementaciju ovog Rešenja.

13.4 MVS treba da budu odgovorne za obezbeđenje bezbednog i sigurnog okruženja na celoj teritoriji Kosova, i da u saradnji sa MCP-om podržavaju kosovske institucije, sve do onog vremena kada će kosovske institucije biti sposobne da preuzmu odgovornost, na bazi svakog pojedinačnog slučaja, za bezbednosne zadatke koje vrše MVS. Kosovo, uz podršku MCP-a i MVS-a, treba da razvije proces da se obezbedi tranzicioni plan kako bi se tokom vremena izvršio prenos bezbednosnih odgovornosti MVS-a.

13.5 MVS treba da imaju sveukupnu odgovornost za razvoj i obuku Kosovskih bezbednosnih snaga, a NATO treba da ima sveukupnu odgovornost za razvoj i ustanovljenje organizacije pod civilnim vođstvom Vlade koja će vršiti civilnu kontrolu nad ovim snagama, ne idući na uštrb odgovornosti MCP-a, kako je to izneto u Aneksu IX ovog Rešenja.

Beogradski centar za evropske integracije (BeCEI) okuplja domaće i strane stručnjake koji se bave istraživanjima, obrazovanjem i izdavaštvom u oblasti političkih, bezbednosnih i ekonomskih reformi, neophodnih za evropske integracije naše zemlje. **Kontakt:** dr Jovan Teokarević, direktor
e-mail: info@becei.org web: <http://www.becei.org>

Ovaj broj je objavljen uz podršku Ambasade Holandije u Beogradu

Ambassade van het

Koninkrijk der Nederlanden

Mesečnik *Evropski forum* je izdanje Beogradskog centra za evropske integracije i redovni je dodatak nedeljnika *Vreme*.

Osnovale su ga u januaru 2003. godine tri nevladine organizacije: *Pax Christi Holandija*, *BeCEI* i *Centar za razvoj Srbije*.

Urednici: Aleksandra Mijalković i dr Jovan Teokarević

Adresa: Vitanovačka 23, Beograd, Srbija

tel/fax: 011/2464-180, **e-mail:** info@becei.org,

web: www.becei.org

Oblikovanje i slog: Grafički Centar Vreme, Štampa: Rotografika, Subotica